

MATURITNÉ PRÍKLADY Z MATEMATIKY

MATURITNÝ OKRUH 9: FUNKCIE

1. príklad (103/3)

Zadanie: Určte intervaly monotónnosti a obor funkčných hodnôt funkcie $f : y = e^{\frac{-x^2}{2}}$.

Riešenie:

$$f'(x) = -2 \frac{x}{2} e^{\frac{-x^2}{2}} = -x \cdot e^{\frac{-x^2}{2}}$$

Keďže $e^{\frac{-x^2}{2}}$ je vždy kladné, funkcia f je rastúca, keď je $x < 0$ (vtedy je $-x > 0$ a f' je teda kladná), a klesajúca, keď je $x > 0$ (vtedy je $-x < 0$ a f' je teda záporná).

Funkcia f je rastúca na intervale $(-\infty, 0)$ a klesajúca na intervale $\langle 0, \infty$.

Funkcia f má lokálne (aj globálne) maximum v bode $[0, 1]$. Preto jej funkčná hodnota nestúpa nad

bod 1 a neklesá pod bod 0, pretože $e^{\frac{-x^2}{2}} > 0$.

Obor funkčných hodnôt funkcie f je teda $H(f) = (0, 1]$.

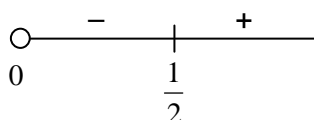
2. príklad (103/8)

Zadanie: Nájdite intervaly monotónnosti funkcie $f : y = 2x^2 - \ln x$.

Riešenie:

$$D(f) = \mathbb{R}^+$$

$$f'(x) = 4x - \frac{1}{x} = \frac{4x^2 - 1}{x} = \frac{(2x-1) \cdot (2x+1)}{x}$$

Keďže berieme do úvahy iba kladné hodnoty, je funkcia rastúca na intervale $\left(\frac{1}{2}, \infty\right)$ a klesajúca na

intervale $\left(0, \frac{1}{2}\right)$.

3. príklad (103/10)

Zadanie: Je daná funkcia $f : y = (x-2)^2 \cdot |x-5|$. Na základe grafu f rozhodnite, pre ktoré reálne p má rovnica $(x-2)^2 \cdot |x-5| = p$ práve štyri korene.

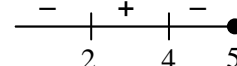
Riešenie:

Nulové body má funkcia f v bodoch 2 a 5.

$$x \in (-\infty, 5):$$

$$f : y = (x^2 - 4x + 4) \cdot (5 - x) = 5x^2 - 20x + 20 - x^3 + 4x^2 - 4x = -x^3 + 9x^2 - 24x + 20$$

$$f'(x) = -3x^2 + 18x - 24 = -3 \cdot (x^2 - 6x + 8) = -3 \cdot (x-4) \cdot (x-2)$$

Funkcia f je rastúca na intervale $\langle 2, 4 \rangle$ a klesajúca na intervaloch $(-\infty, 2)$ a $\langle 4, 5 \rangle$.

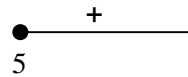
MATURITNÉ PRÍKLADY Z MATEMATIKY

MATURITNÝ OKRUH 9: FUNKCIE

$x \in \langle 5, \infty \rangle$:

$$f : y = (x^2 - 4x + 4) \cdot (x - 5) = x^3 - 4x^2 + 4x - 5x^2 + 20x - 20 = x^3 - 9x^2 + 24x - 20$$

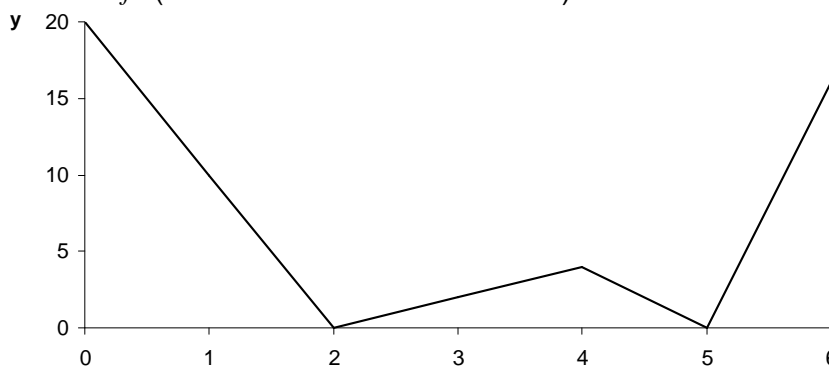
$$f'(x) = 3x^2 - 18x + 24 = 3 \cdot (x^2 - 6x + 8) = 3 \cdot (x - 4) \cdot (x - 2)$$

Funkcia f je rastúca na intervale $\langle 5, \infty \rangle$.

Funkcia f má v bodoch $[2,0]$ a $[5,0]$ lokálne minimá a v bode $[4,4]$ lokálne maximum.

Približný graf funkcie f (bez konvexnosti a konkávnosti):

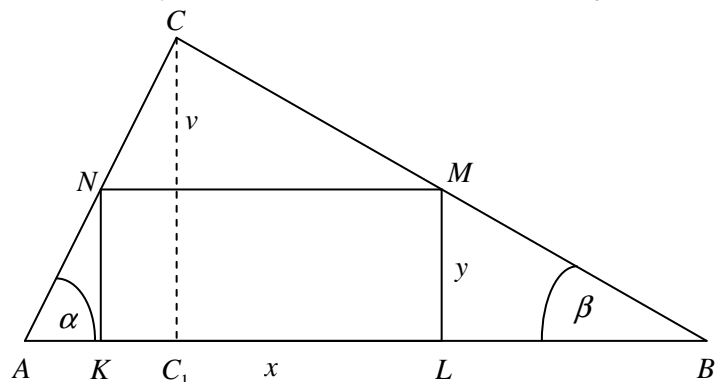

Z grafu môžeme vyčítať, že rovnica $(x-2)^2 \cdot |x-5| = p$ má práve štyri korene pre $p \in (0,4)$.

4. príklad (103/11)

Zadanie: Z trojuholníka, ktorého základňa je c , výška na základňu je v a uhly pri základni sú ostré, má byť vystrihnutý obdĺžnik, pričom jedna strana obdĺžnika je časťou základne. Určte rozmery obdĺžnika tak, aby mal maximálny obsah.

Riešenie:

Rozmery obdĺžnika: $|KL| = x$, $|LM| = y$

$$|AB| = c = |AC_1| + |BC_1| = v \cdot \cotg \alpha + v \cdot \cotg \beta = v \cdot (\cotg \alpha + \cotg \beta)$$

$$|AB| = c = |AK| + |KL| + |LB| = y \cdot \cotg \alpha + x + y \cdot \cotg \beta = x + y \cdot (\cotg \alpha + \cotg \beta) = x + y \frac{c}{v} \Rightarrow x = c - y \frac{c}{v}$$

$$S = xy = cy - \frac{c}{v} y^2 \quad y \in (0, v)$$

$$S'(y) = c - 2 \frac{c}{v} y$$

$$S'(y) = 0 \Leftrightarrow y = \frac{v}{2}$$

MATURITNÉ PRÍKLADY Z MATEMATIKY

MATURITNÝ OKRUH 9: FUNKCIE

$S''(y) = -2\frac{c}{v} < 0 \Rightarrow$ v bode $y = \frac{v}{2}$ je lokálne (a na danom intervale aj globálne) maximum.

$$\underline{\underline{x = c - \frac{c \cdot v}{v \cdot 2} = \frac{c}{2}}}$$

Rozmery obdĺžnika s najväčším obsahom vystrihnutého z trojuholníka sú $\frac{c}{2}$ a $\frac{v}{2}$.

5. príklad (104/18)

Zadanie: Nájdite body nespojitosti funkcie $f : y = \frac{x^2 - x - 2}{x^2 - 3x + 2}$ a pokúste sa dodefinovať v týchto bodoch funkciu f tak, aby v nich bola spojitá.

Riešenie:

$$f : y = \frac{(x-2) \cdot (x+1)}{(x-2) \cdot (x-1)}$$

Body nespojitosti funkcie f : 2 a 1.

$$\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{x+1}{x-1} = 3$$

$2 \notin D(f) \wedge \exists \lim_{x \rightarrow 2} f(x) \Rightarrow$ 2 je odstrániteľný bod nespojitosti funkcie f a funkčnú hodnotu v bode 2 by sme mohli dodefinovať hodnotou 3.

$$\left. \begin{array}{l} \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^+} \frac{x+1}{x-1} = \infty \\ \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^-} \frac{x+1}{x-1} = -\infty \end{array} \right\} \Rightarrow \nexists \lim_{x \rightarrow 1} f(x) \Rightarrow \text{bod 1 nie je odstrániteľným bodom nespojitosti funkcie } f.$$